Commissie toezicht financiën politieke partijen

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer P.E. Heerma
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Kenmerk
2026/03

Datum	14 september 2026
Betreft	Advies Ctfpp over handhavingsbeleid

Geachte heer Heerma,

Bij brief van 30 juli 2026 heeft u de Commissie toezicht financiën politieke partijen, hierna: de commissie, verzocht advies uit te brengen over het concept-handhavingsbeleid Wet financiering politieke partijen. Het conceptbeleid heeft tot doel transparantie te bieden over de wijze waarop wordt opgetreden bij overtredingen van de Wet financiering politieke partijen, hierna: Wfpp. Daarbij worden mogelijke interventies, zwaartecategorieën en bijbehorende boetebedragen inzichtelijk gemaakt.

De commissie heeft eerder geadviseerd een duidelijk sanctieregime op te stellen en dit, vooruitlopend op de Wet op de politieke partijen, via een beleidsregel praktisch toepasbaar te maken. Vanuit dat perspectief verwelkomt de commissie het voorliggende concept. Een vooraf kenbaar en consistent toegepast handhavingsbeleid draagt naar het oordeel van de commissie bij aan de rechtszekerheid en gelijke behandeling van politieke partijen.
De commissie adviseert positief over de invoering van een handhavingsbeleid, maar adviseert het concept voor vaststelling op de onderstaande punten aan te passen en nader toe te lichten.

1. Neem nalevingsbevordering expliciet als uitgangspunt op
De commissie onderschrijft het belang van een beoogd effectief sanctieregime, maar benadrukt dat handhaving in de eerste plaats gericht moet zijn op het bevorderen van naleving en het beschermen van de transparantie en integriteit van het politieke proces. Het doel van het beleid is niet primair het opleggen en innen van boetes, maar het voorkomen en beëindigen van overtredingen.
De commissie adviseert daarom in de algemene toelichting expliciet op te nemen dat:

- preventie en nalevingsbevordering vooropstaan;
- handhavend optreden volgt wanneer een overtreding naar aard of omvang ernstig is, voortduurt of wordt herhaald.

Dit sluit aan bij de gekozen escalatieladder van hersteltermijn, waarschuwing en bestuurlijke boete. Het concept bepaalt bovendien dat bij herstelbare overtredingen een herstelmogelijkheid wordt geboden en dat bij overtredingen van tijdigheidsvoorschriften in beginsel eerst een waarschuwing en bij een volgende overtreding een boete volgt.

2. Neem subsidiekorting op als afzonderlijke interventie
Het conceptbeleid voorziet bij bepaalde tekortkomingen in de subsidieverantwoording in subsidiekorting, terwijl deze interventie niet is opgenomen in artikel 1 waarin de beschikbare interventies worden opgesomd. De commissie adviseert subsidiekorting ook in dit artikel op te nemen en daarbij te verduidelijken in welke gevallen subsidiekorting aan de orde is en wanneer wordt gekozen voor een andere interventie, zoals een hersteltermijn, waarschuwing of bestuurlijke boete. Daarbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen verplichtingen die samenhangen met de subsidieverstrekking en overige wettelijke verplichtingen, zoals de meldplicht voor bijdragen.

3. Maak de keuze tussen interventies beter voorspelbaar
Verschillende normen zijn in het concept in meerdere zwaartecategorieën geplaatst. Zo kan een overtreding afhankelijk van de ernst, omvang en omstandigheden onder verschillende categorieën vallen. Het concept vermeldt dat vervolgens op basis van de omstandigheden van het geval wordt bepaald welke interventie het meest passend is.

De commissie begrijpt dat maatwerk noodzakelijk blijft. Een te ruime bandbreedte kan echter afbreuk doen aan de beoogde voorspelbaarheid. De commissie adviseert daarom per norm of type overtreding indicatieve criteria of voorbeelden op te nemen voor de toepassing van de verschillende zwaartecategorieën. Daarbij kan bijvoorbeeld onderscheid worden gemaakt tussen:

- een administratieve vergissing zonder gevolgen voor de materiële transparantie;
- een onvolledige of te late melding die het publieke inzicht beperkt;
- een omvangrijke, langdurige of herhaalde overtreding;
- een overtreding die de transparantie of integriteit van het politieke proces rechtstreeks kan raken.

Deze uitwerking kan desgewenst in de toelichting of in een openbaar uitvoeringskader worden opgenomen. Het is van belang dat dit kader voldoende concreet en vooraf kenbaar is.

4. Werk verzwarende en verzachtende omstandigheden systematisch uit
Artikel 3 van het concept bepaalt dat bij de indeling in een zwaartecategorie en het vaststellen van de boete rekening wordt gehouden met de ernst, omvang en het karakter van de overtreding, de omstandigheden waaronder deze is begaan, de voorgeschiedenis van de overtreder en de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit.

De commissie acht deze factoren relevant, maar de uitwerking kan nog uitdrukkelijker vorm krijgen. Met name is niet steeds duidelijk:

- wanneer recidive tot een zwaardere categorie of hogere boete leidt;
- over welke periode eerdere overtredingen worden meegewogen;
- wanneer meerdere overtredingen als afzonderlijke overtredingen worden beschouwd;
- hoe samenloop van overtredingen wordt behandeld;
- welke omstandigheden als verzachtend kunnen gelden;
- hoe de mate van verwijtbaarheid wordt vastgesteld;
- welke betekenis wordt toegekend aan het uit eigen beweging melden en herstellen van een overtreding.

De commissie adviseert in het beleid een afzonderlijk beoordelingskader op te nemen met verzwarende en verzachtende omstandigheden. Daarbij kunnen in ieder geval als mogelijke verzwarende omstandigheden worden genoemd: herhaling, overtreding tijdens een verkiezingsperiode, het niet uit eigen beweging melden en het bewust achterhouden van relevante informatie. Als mogelijke verzachtende omstandigheden kunnen worden genoemd: beperkte verwijtbaarheid, aantoonbare overmacht, snelle melding en herstel uit eigen beweging, actieve medewerking aan onderzoek en het treffen van maatregelen om herhaling te voorkomen.

De commissie adviseert daarnaast om vast te leggen hoe lang wordt teruggekeken voor het vaststellen van recidive, zodat wordt voorkomen dat oude overtredingen oneindig worden meegewogen. Te denken valt aan een periode van bijvoorbeeld vier jaar.

5. Besteed afzonderlijk aandacht aan cumulatieve periodieke bijdragen

De commissie adviseert in het handhavingsbeleid onderscheid te maken tussen voorspelbare cumulatieve bijdragen, zoals periodieke afdrachten door voor een partij actieve politici, en meer incidentele cumulatieve bijdragen van externe donateurs.

De commissie geeft als suggestie mee om partijen met een afdrachtregeling voor actieve politici na consultatie van deze partijen een handreiking te doen op welke wijze aan de transparantieverplichting van de wet voldaan kan worden zonder dat hoeft te worden bijgehouden wanneer de afdracht van een actieve politicus de wettelijke grens overschrijdt.

Voor cumulatieve bijdragen van externe donateurs adviseert de commissie om partijen door middel van een handreiking duidelijkheid te bieden over hoe zij bij dergelijke bijdragen aan de meldplicht kunnen voldoen. De commissie adviseert om bij de introductie van het beleid eerst in te zetten op voorlichting en bewustwording. Dit draagt eraan bij dat partijen tijdig hun administratieve processen aanpassen.

6. Verduidelijk de verhouding tussen de wettelijke meldtermijn en de coulancetermijn

De huidige Wfpp schrijft voor dat substantiële bijdragen binnen drie werkdagen worden gemeld. De toekomstige Wpp gaat uit van een termijn van tien werkdagen. Het concept-handhavingsbeleid sluit voor de interventiekeuze al aan bij deze toekomstige termijn, door buiten verkiezingsperioden bij een melding binnen tien werkdagen in beginsel met een waarschuwing te volstaan.
De commissie begrijpt de wens om vooruit te lopen op de Wpp en om een praktisch uitvoerbare termijn te hanteren. Zolang de Wpp nog niet in werking is getreden, blijft de wettelijke meldtermijn van drie werkdagen echter onverkort gelden. De commissie adviseert daarom juridisch en beleidsmatig duidelijk te motiveren hoe de termijn van tien werkdagen zich tot de huidige Wfpp verhoudt. Formuleer deze termijn niet als een vervangende meldtermijn, maar als een omstandigheid die kan worden betrokken bij de keuze van de interventie. Maak daarbij onderscheid tussen meldingen binnen en buiten verkiezingsperioden, omdat tijdens verkiezingsperioden een groter belang bestaat bij onmiddellijke transparantie en daarvoor de termijn van drie werkdagen blijft gelden.

7. Verduidelijk de behandeling van meerdere gelijktijdig gemelde overtredingen

Het concept-handhavingsbeleid bepaalt dat bij meerdere bijdragen die tegelijkertijd te laat worden gemeld direct kan worden overgegaan tot het opleggen van een bestuurlijke boete, om bundeling van te late meldingen te voorkomen. De commissie adviseert deze bepaling nader te preciseren, omdat een gelijktijdige melding niet zonder meer wijst op bewuste bundeling of verhoogde verwijtbaarheid. Bij de beoordeling kunnen onder meer de oorzaak van de gelijktijdige melding, eerdere waarschuwingen, de duur van de overschrijding en de vraag of uit eigen beweging is gemeld worden betrokken. De commissie adviseert daarom de kan-bepaling te handhaven, maar deze van duidelijke beoordelingscriteria te voorzien.

8. Regel de transparantie over handhavingsbesluiten en adviezen

In het conceptbeleid is niet uitgewerkt of en op welke wijze handhavingsbesluiten, opgelegde boetes en adviezen van de commissie openbaar worden gemaakt. Daarbij dient een evenwicht te worden gevonden tussen het publieke belang van kenbare handhaving en het voorkomen van onevenredige reputatieschade. De commissie adviseert vóór de inwerkingtreding van het beleid een expliciete openbaarmakingslijn vast te stellen. Daarin moet worden bepaald:

- welke besluiten en adviezen openbaar worden;
- op welk moment openbaarmaking plaatsvindt;
- hoe wordt omgegaan met lopende bezwaar- en beroepsprocedures;
- welke persoonsgegevens of andere gegevens worden weggelakt;
- of de hoogte van de sanctie wordt gepubliceerd;
- op welke wijze en met welke frequentie de minister openbaar rapporteert over de toepassing en resultaten van het handhavingsbeleid.

Naar het oordeel van de commissie is enige vorm van openbare verantwoording noodzakelijk om inzichtelijk te maken dat de Wfpp daadwerkelijk en consistent wordt gehandhaafd. Tegelijkertijd moet openbaarmaking zorgvuldig, proportioneel en juridisch onderbouwd plaatsvinden.

9. Verduidelijk de rol en positionering van de commissie
De commissie adviseert haar rol bij voorgenomen boetebesluiten duidelijk in het handhavingsbeleid te beschrijven. Daarbij moet worden vastgelegd op welk moment de commissie wordt betrokken, over welke stukken zij beschikt en hoe wordt omgegaan met een zienswijze, nieuwe feiten en een eventuele afwijking van haar advies. De commissie moet tijdig over een volledig dossier kunnen beschikken om als onafhankelijke waarborg binnen het wettelijk systeem te kunnen functioneren.

Conclusie
De commissie ondersteunt de totstandkoming van een algemeen en vooraf kenbaar handhavingsbeleid voor de Wfpp. Een dergelijk beleid kan bijdragen aan duidelijke verwachtingen voor politieke partijen, een consistente toepassing van interventies en een betere bescherming van de transparantie en integriteit van het politieke proces.

De commissie geeft u in overweging om het aangepaste beleid na een eerste toepassingsperiode te evalueren. Daarbij kan in ieder geval worden onderzocht of het beleid voldoende duidelijk en uitvoerbaar is, of vergelijkbare overtredingen vergelijkbaar worden behandeld en of de interventies daadwerkelijk bijdragen aan betere naleving.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

de voorzitter van de Commissie toezicht financiën politieke partijen, mede namens de leden, mevrouw Judith van Erp en de heer Marcel Pheijffer,

Martijn van Dam